

Tanórakutatás a Gyulai SZC Harruckern János Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumban

Esetleírás

Készítette:

Czeglédiné Szappanos Anita

Jimoh Márta

Perei Gáborné

Szabó Mihály

Szövegértés fejlesztése 9. évfolyam szépművészeti ágazatban gondolatábrák alkalmazásával

BEVEZETÉS

Az LS fő célja szakmai szöveg értelmezésének, összefüggések meglátásának fejlesztése volt. Azért választottuk ezt a témát, mert azt tapasztaljuk, hogy a szakképzésbe érkező diákok gyenge szövegértési képességgel rendelkeznek, ezért korlátozott a tananyag elsajátítása, gyakorlati alkalmazása és az ebből adódó sikerélményük.

A kutatási órára választott szövegfeldolgozási technikák kiválasztásakor figyelembe vettük, hogy a tanulás szempontjából többféle típusú ember létezik: vizuális, auditív, kinezetikus és természetesen létezik a kevert típusú tanuló is.

A legtöbben a vizuális típusba tartoznak, vagyis az új dolgok elsajátításakor a korábban megszerzett tudást képek formájában tudják felidézni. A vizuális típusok jobban értik az iskolai feladatokat, ha azok képek, színes ábrák formájában is megjelennek. A tanulási folyamatot segítik a különféle vizuális segédeszközök, hasznosabbak, mint a pusztán könyv alapú oktatás. A szövegértés fejlesztését gondoltuk segíteni a vázlatírással, a lényeg kiemeléssel és a gondolatábrák az összefüggések képi megjelenítésével.

ISKOLAI KONTEXUS

A Gyulai SZC Harruckern János Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium 9/A technikus osztály szépművészeti ágazatban (fodrász) tanuló diákokkal végeztük a kutatást. A kutatásban az alábbi kollégák vettek részt:

- Jimoh Márta – humán munkaközösség vezető, minőségirányítási csoport tagja és az adott osztály osztályfőnöke
- Szabó Mihály – minőségirányítási csoport vezetője, facilitátor
- Perei Gáborné – minőségirányítási csoport tagja
- Czeglédiné Szappanos Anita - igazgató
- Seresné Balla Szilvia – szépművészeti ágazat elméleti oktató (külső szakértő) és minőségirányítási csoport tagja
- Orodáné Árgyelán Csilla – szépművészeti ágazat gyakorlati oktató (külső szakértő)

- Horváth Csilla – fejlesztőpedagógus (külső szakértő)
- Bükki Eszter – ELTE tutor

Az iskolavezetésen belül Czeglédiné Szappanos Anita igazgatónő töltötte be a felelős személyi pozícióját az LS4VET csoporttal való kapcsolattartás vonatkozásában. Jimoh Márta oktató volt a felelős a vezetőséggel való kapcsolattartásért. Szabó Mihály oktató szerepe pedig abból állt, hogy az elkészült anyagokat rendszerezte, a Moodle és a Drive felületre feltöltötte. Perei Gáborné oktató a megbeszélések jegyzőkönyveinek elkészítéséért és továbbításáért felelt. A külső szakértők közül Seresné Balla Szilvia és Orodánné Árgyelán Csilla oktatók a szakmai szövegekkel kapcsolatban segítették munkánkat, míg Horváth Csilla fejlesztő pedagógushoz módszertani kérdésekben és a tanulók képességeivel kapcsolatban fordulhattunk. Az együttműködést személyes kapcsolattartással és ütemezett megbeszélések formájában valósítottuk meg. Minőségirányítási csoporttagokként vettünk részt a Lesson Study módszer elsajátításában és úgy tervezzük, hogy ezt beépítjük az intézmény hosszútávú minőségirányítási folyamatába. Szeretnénk a módszert minél több oktatóval megismertetni, népszerűsíteni és ösztönöznünk arra, hogy a jövőben minél több kutatási órát tervezzünk és valósítsunk meg.

A kutatási órán három csoportba rendeztük a diákokat:

A csoport: 4 fő,

B csoport: 4 fő,

C csoport: 5 fő.

Az „A” csoport tanulói kisebb hibákkal olvasnak ki néma vagy hangos olvasással szavakat. A mondatokat majdnem folyékonyan tudják elolvasni. Az elolvasott tartalmakat segítséggel képesek értelmezni. A szöveg elolvasása után logikai, grammatikai kapcsolatokat, globális kohéziót közepes szinten képesek felismerni, és közepes mértékben tudnak elvonatkoztatni.

A „B” csoport tanulói hibátlanul olvasnak ki néma vagy hangos olvasással szavakat. A mondatokat folyékonyan el tudják olvasni. Az elolvasott tartalmakat segítség nélkül képesek értelmezni. A szöveg elolvasása után logikai, grammatikai kapcsolatokat, globális kohéziót viszonylag magas szinten képesek felismerni, és viszonylag magas szinten tudnak elvonatkoztatni.

A „C” csoport tanulói nehezen olvasnak ki néma vagy hangos olvasással szavakat, betűzve, szótagolva olvasnak. A mondatokat csak akadozva tudják elolvasni. Az elolvasott tartalmakat segítséggel vagy egyáltalán nem tudják értelmezni. A szöveg elolvasása után logikai, grammatikai kapcsolatokat, globális kohéziót nem képesek felismerni, nem képesek elvonatkoztatni.

A KUTATÁS FÓKUSZA ÉS FOLYAMATA

A tanulók munkájának, tanulásának rövidtávú fejlesztési célja a következő volt: a szövegértés és az összefüggések felismerésének fejlesztése.

Hosszú távú célként a következőt fogalmaztuk meg: szakképző iskolaként a szakmai vizsga eredményessége a végső cél, melyet a szövegértés fejlesztésével, a tanulás hatékonyságának növelésével kívánunk segíteni. A megfogalmazott célok érdekében eredményesebb pedagógiai módszereket szeretnénk volna alkalmazni, ezzel is a pedagógusok módszertani kultúráját fejleszteni.

Munkánk során több szakirodalmat áttekintettünk, amellyel megalapoztuk kutatásunk elméleti háttérét. Igyekeztünk áttekinteni és felhasználni az iskolában már meglévő szakirodalmat és az interneten található írásos és videós oktató anyagokat, különös tekintettel Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulás című kötetének¹ 11. fejezetére, amely a gondolkodás fejlesztésének módszereiről szól.

A szövegértés fejlesztéssel kapcsolatban csak az általános iskola alsó tagozatos tanulóinak megfelelő módszereket találtunk, ezért a hatékony tanulási technikákat kezdtük tanulmányozni. Itt már sok hasznosítható technikát láttunk. Ezek közül választottuk a jegyzet - és a gondolattérkép készítést.²

Az óra előkészítése során kiválasztottuk a tanulócsoportot, akikkel a kutatási óra megvalósítását terveztük, valamint a szakmai szöveget, amit a kutatási óra keretén belül dolgoztak fel a tanulók. Az előkészítés után információgyűjtést végeztünk a tanulókról, melyben szeretnénk volna megtudni, hogy mi akadályozza a diákokat az eredményes tanulásban (adatgyűjtés, ötletbörze). Figyelembe vettük a tanulók szövegértési képességeinek

¹ Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulás Ökonet kiadó, Budapest 2004

²

<https://www.szuloklapja.hu/gyermek-fejlodes/5744/igy-lesz-hatekony-a-tanulas-a-legjobb-tanulasi-modszerek-vizualis-tipusu-auditiv-tipusu-es-kinesztetikus-tipusu-gyerekeknek.html>

korábbi felméréseit, támaszkodtunk a magyar nyelv- és irodalom órán végzett szövegértési felmérések eredményeire, a Ginop felmérés eredményére, melyet a csoport fele 50% alatti szövegértési teljesítménnyel tudott megoldani.

Ezek után kiválasztottuk az óra témáját: a szövegértést és a tanulást segítő technikákat, a vázlatírást és a gondolattérképet. Az említett technikák már nem voltak teljesen ismeretlenek a diákok előtt, korábban alkalmazták. A folyamat során egyeztetést végeztünk a szakmai tárgyat oktató külső szakértővel. Észrevételeit, javaslatait beépítettük a tervezés folyamatába. A tervezés fázisában többféle változatot is megvitattunk a kutatási óra lebonyolításával kapcsolatban. Először a szöveg kiválasztása, majd annak hosszúsága volt a vitatéma. A vázlatírás és a gondolattérkép sablon alkalmazásában mindannyian egyet értettünk, és abban is, hogy erre egymás után két tanítási órát kell szánni. További dilemmát okozott, hogy a kiosztott gondolattérkép sablon teljesen üresen maradjon, vagy egy-egy szót szerepeltessünk-e benne. Mivel a csoport tagjai egyénileg más-más gondolattérképet készítettek, úgy döntöttünk, hogy az első órán egyénileg megalkotott vázlatból az oktató segítségével egységes vázlat szülessen. Később ez a vázlat került be a tanulók füzetébe, és ennek alapján készítették el a gondolattérképet. Tartottunk attól, hogy a tanulóknak még így is nagy feladat lesz egy teljesen üres sablon kitöltése, ezért egy-két szót beleírtunk a gondolattérképbe segítségképpen. Természetesen a végső célunk az volt, hogy a tanulók a vázlat alapján, vagy a későbbiekben akár vázlat nélkül is képesek legyenek gondolattérkép készítésére egy szakmai szöveg feldolgozása során.

A tanulókat három csoportba osztottuk az iskolában megismert képességeik, felmérések alapján. Ebben segítségünkre voltak a külső szakértők, a fejlesztő pedagógus és a magyar nyelv és irodalmat tanító pedagógus. Ezt követően minden csoportból kiválasztottunk egy-egy tanulót, akinek a tevékenységét megfigyeltük a kutatási órán.

Megfigyelési szempontjaink a következők voltak:

- megfigyelt tanulók mennyire értik meg a feladatot,
- hogyan vesznek részt a feladatok végrehajtásában,
- mennyi idő alatt oldották meg a feladatot,
- mennyire volt eredményes a megoldásuk,
- mennyire aktívan vettek részt az óra bevezetésében és lezárásában,
- hogyan érezték magukat az órán,
- mennyire tartották nehéznek a feladatot,
- mennyire tartották szokatlannak a feladatot.

A kutatási órán az alábbiakat figyelhettük meg:

A külső szakértő (szakmai elméletet tanító oktató) tartotta az órát. A tanteremben az asztalok már elő voltak készítve és az előre meghatározott, képességek szerint kialakított csoportban foglaltak helyet a tanulók. A megfigyelők számára külön asztalok és székek álltak rendelkezésre a tanterem egy félreeső részében, ahonnan jól lehetett követni az eseményeket és a megfigyelt tanulók munkáját, viselkedését.

Az első tanítási óra kezdetén megtörtént a bevezetés, a témára való ráhangolás, majd kiosztásra került a feldolgozandó szöveg. Az első feladat a szakmai szöveg elolvasása majd a vázlat elkészítése volt.

A „C” csoportba tartozó megfigyelt tanuló lassan kezdett hozzá a feladathoz. Szövegkiemelőt használt, szinte minden mondatot kijelölt. A vázlata hosszú lett, így kevés volt számára a rendelkezésre álló idő, nem tudta befejezni a vázlatát, hiányos maradt.

A „B” csoportba tartozó megfigyelt tanuló a várakozásoknak megfelelő teljesítményt nyújtott. Az oktató frontális kérdéseire minden esetben tudta a választ, és ezt folyamatos jelentkezéssel jelezte. Vázlata lényegretörő és pontos volt, láthatóan értette a szövegösszefüggéseket. Gondolattérképe egyetlen hibát mutatott, amit önállóan javított.

Az „A” csoportba tartozó megfigyelt tanuló kiemelkedően aktívan vett részt az óra első részében, amikor oktatói kérdések alapján összefoglalták az ókori hajviseletet. Mivel sokszor adott jó választ, az oktató gyakran szólította fel. A vázlatában jól megfigyelhető, hogy túl sok információt gyűjtött ki és az nem volt eléggé strukturált. A vázlata sokkal inkább hasonlított egy két oldalas egyetemi jegyzethez, mint egy vázlatához. A tanuló által elkészített gondolattérképen csak kisebb hibák voltak felfedezhetők és megállapítható, hogy a tanuló jól megértette a tananyagot.

Az órát tartó oktatóval előre egyeztetve mindhárom csoportból a megfigyelt tanulót kérte fel a vázlata ismertetésére. A pedagógus mindegyik diák esetében jelezte, ha valamelyik vázlatpont hiányzott vagy feleslegesnek bizonyult. Az első óra végén művészet és divattörténet füzetbe egy egységes vázlatot rögzítettek a diákok.

A második kutatási óra elején az oktató kiosztotta a gondolati ábra sablont. Felhívta a figyelmet arra, hogy a korábbi, füzetbe rögzített vázlatot ne használják. A diákok a szöveg alapján kitöltötték a gondolati ábra sablonját. Meglepő módon sokkal rövidebb idő alatt végeztek a feladattal, mint az első órán a vázlatírással. Mindhárom megfigyelt tanuló hasonlóan jó eredményre jutott, melyet önállóan a táblánál ismertettek. Kiemelnénk, hogy a „C” csoport megfigyelt tanulója elsőként végzett a gondolattérkép elkészítésével az egész osztályban. Az ismertetés és hibajavítás után minden tanuló rögzítette a füzetében a helyes

megoldást. A második kutatási óra végén közösen összefoglalták az új tananyagot, a kivetített képes anyag segítségével rögzítették az ismereteket. A pedagógus értékelte a diákok aktív részvételét az órai munkában.

Követlenül a kutatási óra után megkérdeztük a megfigyelt tanulókat a tapasztalataikról. Előre meghatározott interjúkérdéseket tettünk fel.

A „C” csoportban lévő diák visszajelzése nagyon pozitív volt. Jól érezte magát az órán, nem tartotta túl nehéznek a feladatokat. Az első órai vázlatkészítés egy kissé nehezen ment számára, de a második órán a szöveg és a vázlat ismeretében már nagyon könnyen ki tudta tölteni a gondolattérkép sablonját. Ennek a két technikának az együttes alkalmazásával nagyon jól megértette a szöveget és az óra végén az összefoglalás és ismétlés keretén belül aktívan részt tudott venni a szakmai szöveg tartalmának felidézésében. Kérdésekre válaszolva elmondta, hogy tetszett a tanítási óra menete és a jövőben szívesen tanulna ilyen technikával szakmai vagy közismereti órákon is.

A „B” csoportban lévő tanuló az interjú során elmondta, hogy számára a gondolattérkép alkalmazása általános iskolai tanulmányaiból ismert, melyet szívesen alkalmaz különböző tantárgyakhoz tartozó tananyagok feldolgozása során. Az órán mindvégig élvezettel vett részt, pozitívként kiemelte az önálló munkavégzés lehetőségét. A tanuló úgy nyilatkozott, hogy ez a technika nagy segítséget a szakmai szövegek megértésében, feldolgozásában, reprodukálásában, melyet szívesen alkalmazna máskor is.

Az „A” csoportban lévő tanuló az interjú során feltett kérdések alapján úgy nyilatkozott, hogy nincs ellenére a gondolattérkép alkalmazása, bár előnyben részesíti a vázlatírást és a jegyzetelést a szakmai szövegek feldolgozása során. Azt is megtudhattuk tőle, hogy a gondolattérkép alkalmazását hasznosnak tartja a vizuális típusú tanulók számára, önmagát azonban nem sorolja azok közé. Az óra légkörével kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy az nagyon jó hangulatban telt és meg volt elégedve a tanórát tartó oktató tevékenységével. Úgy gondolja, a szakmai elméleti órák mindig élvezetesek.

A kutatási óra a tervezettnél megfelelően zajlott az alábbi változtatásokkal:

- A csoportok kialakítása a kutatási óra előtt megtörtént, ezzel időt nyertünk a szöveg feldolgozásához.
- A csoportok nem készítettek el közös gondolattérképet az egyénileg készíttetkekből, hanem a megfigyelt tanuló mutatta be az egyéni munkáját, ezzel időre be tudtuk fejezni a kutatási órát.

- A gondolatterkép kitöltésével lényegesen kevesebb időt töltöttek a tanulók, mint amire számítottunk, így maradt idő az óra összefoglalására.

EREDMÉNYEK

Legfontosabb megállapításunk az, hogy mindenképpen érdemes többféle szövegértési módszert és technikát alkalmaznunk a tanulók szövegértésének javítása céljából. A kutatási órán egyértelműen bebizonyosodott, hogy mindhárom csoport konstruktívan végezte a kiadott feladatot, így nagy valószínűséggel más tanórákon is motiváltak lennének. Ezek mellett megállapítható, hogy a szövegértés javítását nem csak a humán tanórákon, hanem a szakmai oktatás folyamán is lehet és kell is fejleszteni. A tanulók nem zárkóznak el az új technikák alkalmazásától. Az iskola azon oktatói számára, akik nem vettek részt a kutatási órában, szintén hasznos lehet az itt gyűjtött tapasztalatok megosztása, hisz sokan küzdenek a tanulók figyelmének fenntartásáért.

KÖZÖS ÉS EGYÉNI REFLEXIÓK

A kutatási órák megtervezése és kivitelezése során közreműködő oktatók szakmailag jobban megismerték egymást, mivel ez egy más jellegű együttműködést igényelt. A csapatmunka előnyei egyértelműen kirajzolódtak, a csapattagok egymásra támaszkodva, egymást segítve dolgoztak együtt a diákok érdekében. A szakmai és közismereti munkaközösség tagjai a kutatás során közelebbi munkakapcsolatba kerültek egymással. Előnyt jelentett, hogy különböző tantárgyakat tanító, ezáltal más-más kompetenciákkal rendelkező pedagógusok dolgoztak együtt (irodalom, informatika, idegen nyelv, közgazdaságtan, szépészet).

A szolgáltatási szektorból érkező külső szakértő a fodrász szakmai oktatóval folyamatosan egyeztetett a szakmai tananyaggal kapcsolatban. A külső szakértő által megtartott gyakorlati órák az iskolai fodrász tanműhelyben valósultak meg, ezáltal biztosított volt vele a rendszeres egyeztetés, így közvetetten segítette munkánkat.

Pedagógusként az LS során megtanultunk egymásra figyelni, egymás kompetenciáit felismerni, értékelni, megbecsülni. Elsajátítottuk a csapatban történő óratervezés technikáját is.

Nehézséget okozott, hogy a feladatok előtt saját ütemezéssel dolgoztuk fel a tananyagot, így nem mindig voltunk szinkronban egymással. Az elvégzendő feladatokkal kapcsolatos elvárások nem voltak mindig egyértelműek számunkra.

Előzetes várakozásokat nem fogalmaztunk meg az LS programmal kapcsolatban, mert nem tudtuk, hogy milyen eredményre számíthatunk. A program megismerése során bebizonyosodott, hogy ez a módszer a szakképzésben is jól alkalmazható, érdemes továbbvinni a saját intézményünk és a GYSZC-hez tartozó társintézmények oktatótestületeinek körében.

Megfogalmaztuk, hogy a jövőben is szívesen veszünk részt olyan projekteknél, amelyek a saját munkánkat is segítik. Az intézményünk fontosnak tartja, hogy a tanulókat felkészítsük az újfajta, interaktív vizsgatevékenységek technikájának elsajátítására: egyszeres választás, többszörös választás, csoportosítás, kiegészítés. Izgalmasnak tartanánk ennek vizsgálatát egy kutatási óra keretében LS módszer alkalmazásával.

Felhasznált irodalom:

<https://www.youtube.com/watch?v=v2VGX1BQxCO>

https://dpmk.hu/wp-content/uploads/2017/08/Sz_kozepiskola_Lego.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Pecs/2022/Szovegertes_eszkoztar.pdf

<https://www.uni-neumann.hu/images/partnerseg/adore.pdf>

[43999631.pdf](#)

[44-Artikeltext-157-1-10-20150608.PDF](#)